

Постановление

Карар

26.03.2024

Чистай

№26

Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегенең 2024-2028 елларга кече һәм урта эшкуарлык үсеш программасын раслау турында

Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру һәм «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль законны үтәү максатларында, Чистай муниципаль районының Чистай шәһәр Башкарма комитеты

КАРАР ИТӘ

1. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегендә 2024-2028 елларга кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасын әлеге карарга кушымта нигезендә расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының рәсми сайтында (<http://chistopol.tatar.ru/>) урнаштыруны тәэмин итәргә.

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Шәһәр Башкарма комитеты
житәкчесе

Рәхимов И.Ф.

Кушымта
ТР Чистай муниципаль районы
Чистай шәһәре
Башкарма комитеты карарына
«№26 ____26.03.2024 ел

Татарстан Республикасы Чистай
муниципаль районы «Чистай шәһәре»
муниципаль берәмлегенең 2024-2028
елларга кече һәм урта эшкурлык үсеш
ПРОГРАММАСЫ

Программаның эчтөлегө

1. Муниципаль программа паспорты	3
2. Кереш сүз	5
3. Программаның гомуми өлөшө	6
3.1. Чистай шәһәрәндә 2024-2028 елларга эшқуарлыкны үстөрү муниципаль программасының максатлары һәм бурычлары	6
3.2. Агымдагы вәзгыятьне анализлау, Чистай шәһәрәндә МСП үсешө проблемаларын бәяләү	6
3.3. Чистай шәһәрәндә икътисадның төрлө сайланган секторларында МСП үсешө	7
3.4. Чистай шәһәрәндә кулланучылар базарын үстөрү	10
3.5. Чистай шәһәрәндә яшьләр арасында эшқуарлыкны үстөрү	11
3.6. Сәнәгать мөйданчықларын үстөрү һәм Чистай шәһәрәндә резидентларны жәлеп итү	12
4. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшқуарлыкны үстөрү юнөлөшләрө һәм конкрет чаралар исемлегө	12
4.1. МСП субъектларына милек ярдәмө	15
5. МСП үсеш программасын ресурслар белән тәәмин итү	17
6. Рискларны бәяләү, аларны киметү буенча чаралар	17
7. Программаның планлаштырылган икътисади нәтижәлелегө, программаны идарә итү һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тоту	18
8. Нәтижәләр һәм кушымталар	20

1. ПРОГРАМА ПАСПОРТЫ

Программа исеме	Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегендә 2024-2028 елларга кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү программасы " (алга таба-Программа)
Программаның төп эшләүчесе	Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге
Программаның максаты һәм бурычлары	<p>Программаның максаты: Икътисадны формалаштыруның мөһим компоненты буларак кече һәм урта эшкуарлыкның эшләве һәм үсеше өчен уңайлы шартлар тудыру, шулай ук аның Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегендә социаль-икътисадый үсеш мәсьәләләрен хәл итүгә керткән өлешен арттыру.</p> <p>Муниципаль программаның бурычлары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. МСП үсеш инфраструктурасын үстерү; 2. Инженерлык инфраструктурасы объектларын булдыру һәм инвестиция проектларын гамәлгә ашыру өчен кирәкле ресурсларга МСП керү системасын яхшырту; 3. МСП субъектларына финанс ярдәме чараларын гамәлгә ашыру; 4. Инвестицион проектларны гамәлгә ашыру кысаларында административ киртәләргә бетерү; 5. Эшмәкәрлекнең кадрлар потенциалын үстерү; 6. Милек ярдәмен киңәйтү һәм аңа керүне жиңеләйтү.
Программаны гамәлгә ашыру вакыты һәм этаплары	2024-2028 еллар
Программаны үтәүчеләр	Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге
Программаны финанслау күләме һәм чыганаclarы	Чистай муниципаль районы Чистай шәһәрендә халыкны эш белән тәэмин итү программасы Эшмәкәрләрнең кредит акчалары һәм үз акчалары
Программаның үтәлешен контрольдә тоту	ТР Чистай муниципаль районының Чистай шәһәр Башкарма комитеты
Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижеләре	<p>Программаны тулы күләмдә гамәлгә ашыру 2028 ел ахырына ирешергә мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> • шәхси эшмәкәрләрне дә кертәп, МСП өлкәсендә эшләүчеләр санын 8042 кешегә кадәр арттыру.; • * ВВПда МСП өлеше 29,6 % кадәр үсә;

	<ul style="list-style-type: none"> • чимал булмаган экспортның гомуми күләмендә кече һәм урта эшкуарлык субъектлары булган экспортларның, шул исәптән шәхси эшкуарларның өлешен 0,07% кадәр арттыру; • заказчыларның сатып алу өлешен арттыру, анда бары тик МСП субъектлары гына катнаша, 38 % кадәр; • кече һәм урта предприятиеләр һәм ИП продукциясе (хезмәтләре) әйләнешен 31687 млн. сумга кадәр арттыру.; • кече һәм урта эшкуарлык предприятиеләре эшчәнлегеннән консолидацияләнган бюджетка салым керемнәре күләмен 237,9 млн. сумга кадәр арттыру.; • ТР Чистай муниципаль районы Чистай шәһәре муниципаль мөлкәте исемлегендә мөлкәт объектлары санын 19 берәмлеккә кадәр арттыру.
--	--

2. Кереш

Хәзерге Россия өчен кече һәм урта эшкуарлык – икътисадның динамик үсештә булган күп тармаклы секторы.

Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү төбәкләрнең конкурентлык сәләтен арттыруга ярдәм итә: төбәк икътисадына инвестицияләр жәлеп итү, төбәк бюджетын арттыру, эш урыннарын оештыру һәм халыкны эш белән тәэмин итү, жирле товарлар һәм хезмәтләр төрлелеге, конкурентлык мохитен үстерү, социаль киеренкелекне киметү һәм базар мөнәсәбәтләрен демократияләштерү.

Россия Федерациясенең дәүләт икътисади сәясәтенең өстенлекле юнәлешләренең берсе-кече бизнес субъектларына эшлекле активлыкны арттыру һәм инвестицион климатны яхшырту максатыннан комплекслы ярдәм күрсәтүнең нәтижәле системасын булдыру.

Шуңа бәйле рәвештә Чистай шәһәре икътисадының тотрыклы үсешен тәэмин итүнең төп шартларының берсе булып Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегендә кече һәм урта эшкуарлыкның эшләве һәм үсеше өчен уңайлы шартлар булдыру буенча чаралар эшләү һәм гамәлгә ашыру тора.

3. Программаның гомуми өлеше

3.1. Программаның максаты һәм бурычлары

Муниципаль программаның максаты: Икътисадны формалаштыруның мөһим компоненты буларак кече һәм урта эшқуарлыкның нәтижәле эшләве һәм үсеше өчен шартлар тудыру, шулай ук Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегендә социаль-икътисады үсеш бурычларын хәл итүгә керткән өлешен арттыру.

Муниципаль программаның бурычлары:

1. Кече һәм урта эшқуарлыкка ярдәм инфраструктурасын үстерү.
2. Инженерлык инфраструктурасы объектларын булдыру һәм инвестиция проектларын гамәлгә ашыру өчен кече һәм урта эшқуарлыкның кирәкле ресурсларга керү системасын яхшырту.
3. Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына финанс ярдәме чараларын гамәлгә ашыру.
4. Инвестицион проектларны гамәлгә ашыру кысаларында административ киртәләрне бетерү.
5. Эшмәкәрлекнең кадрлар потенциалын үстерү.
6. Милек ярдәмен киңәйтү һәм аңа керүне жиңеләйтү.

3.2. Агымдагы ситуацияне анализлау, Чистай муниципаль районының "Чистай шәһәре" муниципаль берәмлегендә МСП үсеше проблемаларын бәяләү

2024 елның 1 гыйнварына Чистай шәһәрендә 2265 эшмәкәрлек субъекты үз эшчәнлеген алып бара, аларда 6935 кеше яки икътисадта мәшгуль булган халыкның 20% ы, шул исәптән 579 икътисади актив кече һәм микропредприятие, 9 урта предприятие һәм 1677 шәхси эшмәкәр эшли. 4725 үзмәшгуль эшчәнлек алып бара.

Кече һәм урта предприятиеләр хезмәткәрләренең исемлек буенча уртача саны житештерелгән продукциягә ихтыяжның артуы һәм шәхси эшмәкәрләр санының артуы хисабына артты.

2023 елда кече һәм урта предприятиеләр әйләнеше 25 млрд. 921 млн. сум тәшкіл иткән, бу 2022 елның тиешле чорының 4,0% ка югарырак. 2023 елда тулаем территорияль продуктта кече бизнес өлеше 26,0% тәшкіл итте. Өлешнең кимүе кече эшмәкәрлек субъектларының эре эшмәкәрләр разрядына күчү хисабына була.

Эшмәкәрләр төрләре структурасында иң зур өлешне сәүдә, жәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәтләре (25,2%), эшкәртү производстволары (19,7%), төзелеш (13,6%), транспортлау һәм саклау (8,2%), күчемсез милек белән операцияләр буенча эшчәнлек (7,2%), башка эшчәнлек (26,1%) алып тора.

Заказчыларны сатып алу өлеше, анда 2023 ел нәтижеләре буенча МСП субъектлары гына катнаша, 36,0% тәшкіл итте.

2018-2022 елларда Чистай шәһәре буенча тулаем территорияль продукт (ВТП) 17,7 млрд. сумнан 30,6 млрд. сумга кадәр яки 72,9% ка арткан. Тулаем

эчке продукт күләме артуга карамастан, тулаем эчке продуктта МСП субъектларының керемнәре 2018 елда 27,7 проценттан 2024 елда 26,0 процентка кадәр кимегән. Түбәнәйү предприятиеләрнең кечедән эрегә күчү белән бәйле.

3.3. Чистай муниципаль районының "Чистай шәһәре" муниципаль берәмлегендә икътисадның төрле сайланган секторларында МСП үсеше

3.3.1. Сәнәгаттә МСП үсеше

Чистай шәһәрендә Сәнәгать беренче чиратта икътисадның эшкәртү тармагы предприятиеләре белән. Эшкәртү производстволары продукциясенә шактый өлеше төгәл приборлар төзү предприятиеләре тарафыннан булдырыла. Күпчелек предприятиеләр, базар шартларына яраклашып, ел саен житештерү күләмен арттыралар, хезмәткәрләр санын тотрыклы арттыралар, житештерүне модернизацияләүгә һәм диверсификацияләүгә инвестицияләр кертәләр, импортны алмаштыру өстендә эшлиләр. Чистай шәһәре сәнәгате үсешенәң нигезен югары дәрәжәдәге өстәмә кыйммәткә ия һәм предприятиеләрнең интеллектуаль капиталына нигезләнгән продукция житештерүче предприятиеләр тәшкил итә, бу дөнья икътисады үсешенәң заманча тенденцияләренә туры килә. Чистай сәнәгать предприятиеләре эшчәнлегенәң тагын бер көчле ягы-аларның үз эш тәҗрибәсе булган үз эшләрү бүлекчәләре булуы. Хәрби-сәнәгать комплексы өчен эшләнмәләр житештерү юнәлеше формалаша һәм үсеш ала.

2024 елның 1 гыйнварына эшкәртү производствосы өлкәсендә 140 хужалык субъекты исәпләнә, бу 2023 елның шул ук чорыннан 2,8% ка түбәнрәк. Түбәнәйү предприятиеләрнең «эре»статусына күчү белән бәйле.

Чистай шәһәрендә Сәнәгать житештерүенәң үсеш нокталары булып:

- машина төзелеше предприятиеләре (күбесенчә төгәл приборлар төзү), зур тәҗрибәгә ия, тәэмин итүчеләр һәм сатып алучылар белән ныклы элемтәгә ия, базарда яхшы репутациягә һәм югары хезмәт житештерүчәнлегенә ия, бу Чистайда өстенлек итүче тулы циклы предприятиеләрнең үзенчәлекле үзенчәлегә булып тора, алар югары өстәмә кыйммәт белән продукт житештерәләр, шул исәптән Россия Хәрби-сәнәгать комплексы ихтыяҗлары өчен ике максатлы продукцияне импортлауда чикләүләр аркасында туган ил приборлары белән тәэмин итүдә житешсезлек;

- Чистайның логистик яктан оптималь урнашуы, хезмәт хақы һәм житештерү майданнарын арендага чагыштырмача түбән чыгымнар белән бәйле төбәк дәрәжәсендә конкурентлык өстенлегенә ия булган җиңел сәнәгать предприятиеләре, бу конкурент предприятиеләргә караганда продукциянең үзкыйммәтен түбәнрәк тәэмин итә;

- сәнәгать кулланучыларына житештерү хезмәтләре күрсәтүче предприятиеләр, беренче чиратта проектлау һәм эшләрү өлкәсендә, аларның конкурентлык сәләте эшләнү өлкәсендә өзлексез эшчәнлек тәҗрибәсе булу белән бәйле;

- азык-төлек сәнәгате предприятиеләре, аларның динамик үсеш мөмкинлекләре гамәлдәге антисанкция режимы, районның агросәнәгать

кластерында чимал базасы булу һәм Ватан азык-төлек сәнәгәте продукциясенә ихтыяжның тотрыклы үсүе белән тәэмин ителә.

- Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары ташламалы кредит бирүне, шул исәптән федераль һәм республика кризиска каршы ярдәм чаралары программалары буенча да файдалана ала.

- «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлеге башкарма комитеты кече бизнес субъектларына һәрьяклап ярдәм күрсәтә, укыту максатында семинар-киңәшмәләр үткәрелә, аларда норматив документларга, салым законнарына үзгәрешләр карала.

- Муниципаль берәмлек сайтында «Кече бизнес» бүлеге булдырылган, анда МСП субъектлары өчен Норматив документлар һәм мәгълүмати материал урнаштырыла.

- Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары үз предприятиеләрен «ИП Стахеев ю.м.» сәнәгать паркы, «Центр» сәнәгать паркы территориясендә урнаштырырга мөмкин, аларның резидентлары Жир һәм милек салымнарын түләүдән азат ителгән, салым салуның гадиләштерелгән системасы буенча түбәнәйтелгән салым ставкалары каралган.

- Чистай муниципаль районының «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлеге милкәндә булган, өченче зат хокукларыннан азат булган һәм субъектларга кече һәм урта эшкуарлык бирү өчен билгеләнгән муниципаль милек исемлеге расланды.

3.3.2. Туристлык өлкәсендә МСП үсеше

Хәзерге вакытта Чистай шәһәренең туристлык өлкәсе үсеш стадиясендә. Шәһәрдә Чистай дәүләт тарихи-архитектура һәм әдәби музей-тыюлыгы булдырылган, аның составында 6 музей-күргәзмә объекты эшли. Чистай «Кече тарихи торак пунктлар территориясен һәм инфраструктурасын комплекслы үстерү» проектында катнашучы. Әлеге максатларга БРИКСНЫҢ яңа үсеш банкы һәм Татарстан Республикасы акчаларын юнәлтү планлаштырыла. Әлеге проект кысаларында масштаблы ремонт-реставрация эшләре үткөрү һәм яңа музей объектлары булдыру планлаштырыла, бу яңа эш урыннары булдыруга китерәчәк.

Чистай шәһәренең туристлар жәлеп итүчәнлеген арттыру өчен яңа БРИКС банкы бүлеп бергән акчаларны финанслау кысаларында сәүдәгәрләр стилиндә пассажирлар пристане төзелә. Аның сыйдырышлылыгы 350 кеше тәшкил итәчәк, бина туристларны кабул итү өчен кирәкле барлык әйберләр белән жиһазландырылган.

Чистайда 50 тарихи объект авария хәлендә. Реконструкция өчен сату аша инвесторларга бизнестә жайлаштыру өчен 18 бина тапшырылган, калган 32се сатуга эзерләнә. Проблемалы мәсьәлеләр булып кала: биналарны риелторлар сатып алу, йөкләмәләрне үтәмәү, кыйммәтле һәм озак проектлар, шул исәптән күп тапкырлар аукционга куелган агач объектлар буенча.

Башка 18 ОКН, бу 11 музей объекты, БРИКС үсеш банкы тарафыннан финансланган федераль проект кысаларында тулы реставрация программасына кертелгән. Муниципаль учреждениеләр ихтыяжлары буенча жайлаштырылган һәм алты бинада урнашкан биш объектта фасадларны, түбәләрне, тәрәзәләрне һәм фундаментларны реставрацияләү планлаштырыла.

«ГрейтСтрой» төзелеш компаниясе шәһәрнең пляж территориясен төзекләндерү проектын эзерли, аны гамәлгә ашыру өчен акчаның бер өлеше республика районнарының туристлык инфраструктурасын үстерүгә грант кысаларында алынган.

Чистай шәһәрндә туризм өлкәсендә үсеш нокталары булып:

- беренчел туристик хезмәтләр предприятиеләре (туроператорлар, махсус билгеләнештәге транспорт предприятиеләре, кунакханә һәм башка предприятиеләр (инвентарь прокаты салоны)), алар туристлык өлкәсендә үсеш һәм яшәү нигезен тәшкил итә.

- туристлык өлкәсен үстерүгә ярдәм итүче икенчел туристлык хезмәтләрә предприятиеләре (жәмәгать туклануы предприятиеләре, гомуми билгеләнештәге транспорт предприятиеләре һәм башка предприятиеләр (сувенир салоны)).

3.4. Чистай шәһәрндә кулланучылар базарын үстерү

Чистай шәһәрндә ваклап сату, жәмәгать туклануы һәм хезмәт күрсәтү өлкәсен үз эченә алган кулланучылар базары – икътисадның үсеп килүче сегментларының берсе, ул ел саен сату күләмендә тотрыклы үсеш темплары, сатып алуучыларга хезмәт күрсәтү культурасын арттыру, прогрессив сәүдә технологияләрен кертү, икътисади һәм финанс нәтижеләрендә үсешен тәэмин итү, матди-техник базаны, кадрлар потенциалын ныгыту, активлаштыру белән характерлана коммерция, инвестиция һәм социаль инициатива.

2024 елның 1 гыйнварына Чистай шәһәре буенча 475 сәүдә предприятиесе, шул исәптән 16 чөлтәр ритейлеры сәүдә эшчәнлеген алып бара.

2023 елда сәүдә предприятиеләрендә товар әйләнеше 12451,8 млн.сум тәшкил итте, узган ел дәрәжәсенә карата үсеш 114,2%, шулардан товарларның азык-төлек төркеме товар әйләнеше 6075,1 млн. сум, товарларның азык-төлек булмаган төркеме 6376,7 млн. сум. 2023 елда шәһәрдә яшәүчеләрнең берсенә 213,3 мең сумлык товар сатылган, үсеш узган елгы дәрәжәгә карата 113,9% тәшкил итә.

Стационар сәүдә предприятиеләрендә эшлөчеләрнең саны 3075 кеше. Уртача хезмәт хагы 27750 сум, узган елгы дәрәжәгә карата үсеш 116,7%.

Чистай шәһәрндә 69620 квадрат метр сәүдә мәйданы бар. Мең кешегә 1193 кв. метр сәүдә мәйданы туры килә.

2024 елның 1 гыйнварына Чистай шәһәрндә 3882 утыру урынына 93 жәмәгать туклануы предприятиесе, шуларның 73е гомуми кулланыштагы чөлтәр предприятиесе. 2023 ел дәвамында 3 жәмәгать туклануы предприятиесе ачылды. Жәмәгать туклануы предприятиеләрендә товар әйләнеше 337,8 млн. сум тәшкил итте, узган елгы дәрәжәгә карата 115,3% үсеш. Үз житештергән продукция өлеше жәмәгать туклануы әйләнешендә 73,9 процентын тәшкил итә. Бер кешегә 5787 сумлык жәмәгать туклануы хезмәте күрсәтелгән, узган елгы дәрәжәгә карата 115,0% үсеш. Жәмәгать туклануы предприятиеләрендә эшлөчеләрнең саны 597 кеше. Уртача хезмәт хагы 22700 сум тәшкил итә, 2022 ел дәрәжәсенә карата 114,8% үсеш.

Чистай шәһәрәндә халыкка көнкүреш хезмәтләре күрсәтү буенча 101 предприятие бар. 2023 елда әйләнеш 605,6 млн. сум тәшкил итте, узган елгы дәрәжәгә карата үсеш 112,4 %. Эшләүчеләрнең саны 485 кеше. Уртача хезмәт хакы 23000 сум, үсеш 116,3%.

3.5. Чистай шәһәрәндә яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү

2023 елда Татарстан Республикасы яшьләр эшкуарлыгын үстерү буенча Бөтенроссия программасын гамәлгә ашыру буенча пилот төбәкләр санына керде.

Яшьләр эшләре буенча федераль агентлык "Росмолодежь" белән берлектә яшьләр арасында эшкуарлык инициативасын үстерүгә, остазлык системасын популярлаштыруга, яшь эшкуарлар берләшмәсен үстерүгә юнәлдерелгән төрле чаралар гамәлгә ашырыла. Аерым алганда, «Остазлар остаханәсе», «Укытучылар көрәше», «Яшь эшмәкәрләр клубы» кебек онлайн-чаралар.

Яшьләр эшкуарлыгына ярдәм итү «Кече һәм урта эшкуарлык» милли проектын гамәлгә ашыру кысаларында региональ Икътисад министрлыгы ярдәме белән Татарстан Республикасы Эшкуарлыкка ярдәм фондының «Минем бизнес» үзәге тарафыннан башкарыла.

3.6. Чистай шәһәрәндә сәнәгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны җәлеп итү

Чистай шәһәрәндә эшкуарлыкны үстерүгә Чистай шәһәре территориясендә «Чистай» индустриаль паркы, «ИП Стахеев Ю. М.» аккредитацияләнгән сәнәгать паркы һәм «Үзәк» сәнәгать паркы булу, шулай ук Чистай шәһәрәнең «Чистай» алдынгы социаль-икътисади үсеш территориясе статусын алуы ярдәм итә:

«Чистай» индустриаль паркында 13 предприятие урнашкан, 1753 эш урыны булдырылган. 2023 ел нәтижәләре буенча жибәрү 6 миллиард сум тәшкил итә, резидентлар 3 миллиард 200 миллион сум салым, 3 миллиард 300 миллион сум акциз түли.

Паркта «Соломатик» асфальт-бетон жиһазлар житештерү заводы урнаштыруны планлаштыра, ә республика программасы кысаларында, шул исәптән Кытай һәм Әмирлекләр базарларына чыгу буенча, биомассаларны киптерү буенча зур проектны гамәлгә ашыру планлаштырыла.

Муниципаль дәрәжәдәге аккредитацияләнгән сәнәгать паркы актив үсеш ала. Парк территориясендә 18 резидент эшли, 165 эш урыны булдырылган. Эшчәнлекнең төп юнәлеше төзелеш материаллары житештерү.

2023 елда парк резидентлары 7,6 миллион сум инвестицияләгән, жибәрелгән продукция күләме 460 миллион сум тәшкил иткән.

Өлеге парк территориясендә «Татполимер» ТПК ЖЧЖ эшчәнлеген киңәйтү өчен житештерү цехы төзи.

Элеккеге Икмәк заводы территориясендә аккредитацияләнгән «Үзәк» сәнәгать майданчыгы ачылган, 3 резидент билгеләнгән.

4. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшмәкәрлекне үстерү юнәлешләре һәм конкрет чаралар исемлеге

Инвестицияләр жәлеп итү икътисад үсеше, социаль мәсьәләләргә хәл итү өчен кирәкле шарт булып кала. 2022 елда төп капиталга инвестицияләр күләме барлык финанслау чыганақлары хисабына 4790,81 млн. сум тәшкит иттә, 2023 елның 9 аенда-4553,04 млн. сум

1 Таблица

Чистай шәһәре буенча 2018-2023 еллар өчен төп капиталга инвестицияләр
күләме динамикасы

Күрсәткеч	Еллар					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023 (9 ай)
Төп капиталга барлык финанслау чыганақлары хисабына инвестицияләр, млн. сум.	10270,9	5482,45	5153,91	4599,81	4790,81	4553,04

Инвестицияләр структурасында төп өлеш житештерүне модернизацияләүгә һәм үстерүгә, житештерү куәтләрен нәтижәле куллануга юнәлдерелгән сәнәгать предприятиеләренә туры килә.

Чистай шәһәренең «Чистай» алдынгы үсеш территориясе статусын алуы, Чистай шәһәрендә «Чистай» индустриаль паркы, «ИП Стахеев ю.м.» һәм «Үзәк» муниципаль дәрәжәдәге аккредитацияләнгән сәнәгать парклары булуы инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттырырга ярдәм итә.

«Чистай " TOP-ташламалы салым шартлары, гадиләштерелгән административ процедуралар һәм башка өстенлекләр булган икътисади зона.

Чистай шәһәре территориясендә теркәлгән теләсә кайсы предприятие (эшләүче яки яңа) «Чистай» TOP резиденты була ала, аның инвестиция проекты «Чистай»TOP резиденты критерийларына туры килә.

2 нче таблицادا TOP резиденты өчен төп ташламалар күрсәтелгән.

2 Таблица

«Чистай»TOP резиденты өчен төп ташламалар

Льгота атамасы	TOP резиденты статусын алганчы	TOP резиденты статусын алгач
Табыш салымы	20%	5% беренче 5 отчет чоры

		12 % киләсе 5 отчет чоры
Милеккә салым	2,2%	0%
Жир салымы	,Жир участогының кадастр бәясеннән 1,5%	0%

Потенциаль резидентның инвестиция проектына таләпләр:

- Капиталь инвестицияләр күләме-2,5 млн. сумнан ким түгел.
- Эш урыннары булдыру-ким дигәндә 10 берәмлек.

Әлеге ташламалар икътисади эшчәнлекнең 24 төренә кагыла. «Чистай» ТӨР резиденты алдан үсеш территориясендә эшчәнлек алып бару турында Килешүгә кул куелганнан соң 10 ел дәвамында ташламалардан файдалана ала.

«Чистай» индустриаль паркы 292 гектар майданлы майданчыктан гыйбарәт, аңа барлык кирәкле инженерлык инфраструктурасы китерелгән: электр белән тәмин итү (8 МВт куәте), газ белән тәмин итү (30 мең куб.м./сәгать), су белән тәмин итү (575 куб. м./сәгать) һәм су чыгару (259 куб. м./сәгать) челтәрләре, парк территориясендә төзелгән 45 МВт куәте белән энергия үзәге, жылылык белән тәмин итү челтәрләре үткөрелгән, майдан эчендәге юллар төзелгән.

Паркның майданы 0,9 гектардан 12,98 гектарга кадәр 35 участка бүленгән, резидентлар өчен производстволар урнаштыру өчен 227 гектар тәшкит итә. Парк төбәк әһәмиятендәге объектлар белән чикләнә. Майданчыкның көнбатышында 1,2 км ераклыкта Чистай шәһәре урнашкан, көнчыгыштан майданчык Төбәк әһәмиятендәге Чистай Түбән Кама автомобиль юлы, көньяктан Казан Ырымбур Чистай Түбән Кама автомобиль юлы белән чикләнә.

Барлык жир кишәрлекләре Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегә милкәндә, аларның һәрберсенә милек хокукы турында таныклыклар һәм кадастр паспортлары бар.

3 нче таблицада «Чистай» индустриаль паркы резиденты өчен төп ташламалар күрсәтелгән.

3 Таблица

«Чистай " ШЭ резиденты өчен төп ташламалар

Льгота атамасы	ТӨР резиденты статусын алганчы	ТӨР резиденты статусын алгач
Табыш салымы	20%	15,5%
Милеккә салым	2,2%	0,1%
Жир салымы	Жир участогының кадастр бәясеннән 1,5%	0% (в течение первых 7 лет)
Жир кишәрлеген		Бушка

арендалау		(в течение первых 7 лет)
-----------	--	--------------------------

Бу ташламалар икътисади эшчәнлекнең барлык төрлөрөнә дә кагыла.

Потенциаль резидентның инвестиция проектына таләпләр:

- Капиталь инвестицияләр күләме – 350 млн. сумнан артык.
- Эш урыннары булдыру – ким дигәндә 50 берәмлек.

«Чистай» индустриаль паркы резидентлары өчен жир кишәрлеген аның кадастр бәясең 15 процентына тиң бәядән сатып алу мөмкинлеге бар (бер кв.м. өчен 334 сум (НДС салым салынмый)).

Индустриаль парк майданчыгына өстәп, бизнесны үстерү һәм инвесторларны җәлеп итү өчен ресурс базасы булып шәһәр территориясендә буш җитештерү майданнары тора, шул исәптән ЧЧЗ “Восток” майданчыгында һ. б.

Чираттагы ярдәм чарасы буларак, безнең районда **«ШЭ Стахеев ю.м.» муниципаль дәрәжәдәге аккредитацияләнгән сәнәгать парклары** бар, аларның майданы 7423 кв. м., аларда жиһазландырылган җитештерү һәм склад биналары бар, алар аренда майданнарын преференцияләр белән (жир салымы һәм мөлкәткә салым түләүдән азат итү рәвешендә) һәм «Үзәк» белән тәэмин итә.

Чистай шәһәренең югары инвестицион җәлеп итүчәнлегенә туры китереп, кече һәм урта эшкуарлык үсешенә аерым нокталары нигезендә, шулай ук Чистай муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына социаль-икътисади үсеш стратегиясе нигезендә Чистай шәһәрендә эшкуарлык үсешенә төп юнәлешләр формалаштырырга мөмкин:

- Сәнәгатьне үстерү,
- авыл хужалыгы җитештерүен үстерү,
- туризмны үстерү.

Икътисадның күрсәтелгән тармакларында бизнес үсеше өчен уңайлы шартлар тудырачак төп чаралар исемлеге кушымтада китерелә.

4.1. МСП субъектларына милек ярдәме

Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына (алга таба - МСП) милек ярдәме дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә кече һәм урта бизнесны үстерү буенча өстенлекле юнәлешләрнең берсе булып тора. «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 24.07.2007 № 209-ФЗ Федераль законның 18 статьясы (алга таба - 209-ФЗ номерлы Закон) күрсәтелгән органнар тарафыннан дәүләт һәм муниципаль милек исемлеген раслауны күздә тотта.

Милек ярдәме МСП субъектлары арасында җитештерү һәм административ биналар, биналар, жир участкалары, шул исәптән авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр, транспорт чаралары, жиһазлар кебек милек төрлөрөнә карата таләп ителә.

МСП субъектлары мөлкәт ярдәмен алуны кыенлаштыра торган түбәндәге сәбәпләрне билгели: дәүләт яки муниципаль мөлкәт алу өчен мөрәҗәгать иткәндә күп санлы документлар, мөлкәтне бирүнең озак сроклары, ярдәм алу тәртибенең билгесезлеге һәм мөлкәт һәм аны бирү процедуралары турында мәгълүматның булмавы.

МСП субъектларына милек ярдәме күрсәтү дәүләт һәм муниципаль милекне хужалык әйләнешенә жәлеп итүгә, кече һәм урта бизнесның милек базасын ныгытуга ярдәм итәчәк, шул ук вакытта аренда түләүләре, шулай ук арендаторлар тарафыннан милекне сатып алу хисабына бюджетның табышлылыгын арттырачак.

Районның мөлкәти потенциалын куллану хисабына Чистай шәһәре территориясендә кече һәм урта бизнесны үстерүне стимуллаштыру МСП субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтүнең максаты булып тора.

МСП субъектларына милек ярдәме бурычлары булып:

- Чистай шәһәренең муниципаль милек санын арттыру, МСП субъектларына (алга таба - исемлек) тапшыру өчен билгеләнгән мөлкәт исемлегендә;

- исемлеккә кертелгән милек составын киңәйтү, аның сыйфатын яхшырту;
- исемлекләрдәге килешүләр нигезендә МСП субъектларына озак вакытлы милек (файдалану) итеп бирелә торган мөлкәт күләмен арттыру;
- милекне арендага бирүнең ташламалы тәртибен камилләштерү;
- милекне үзләштерү (файдалану) процедураларының гадиләштерелүен һәм ачыклыгын арттыру.

Программа кысаларында Чистай муниципаль районы Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы күрсәткече өчен җаваплы булган база күрсәткеченә (база күрсәткече 31.12.23 елга – 14 берәмлеккә билгеләнә) Чистай шәһәре муниципаль мөлкәте исемлекләрендәге мөлкәт объектлары санының кимендә 10% артуы максатчан күрсәткеч булачак.

5. МСПны үстерү программасын ресурслар белән тәэмин итү

Чистай шәһәренең халыкны эш белән тәэмин итү программасы. Эшмәкәрләрнең кредит акчалары һәм үз акчалары.

6. . Рискларны бәяләү, аларны киметү чаралары

Форс-мажор шартларын булдырмаганда программаны уңышлы тормышка ашырмау куркынычы минималь дип бәяленә.

Программаны үтәмәү куркынычлары арасында программаны гамәлгә ашыру өчен кирәкле акчаны алмауның финанс куркынычлары да бар. Бу очракта программаның кайбер чаралары гамәлгә ашырылмаячак, ә кайбер чараларны финанслау шактый киметеләчәк.

Финанс куркынычларын идарә итү чаралары булып:

- программа чараларын гамәлгә ашыруга каралган финанс чаралары күләмен, ирешелгән нәтижеләргә бәйле рәвештә, ел саен төгәлләү;
- беренче чиратта финанслау өчен өстенлекләрне билгеләү;
- республика һәм федераль бюджет акчаларын жәлеп итү.

Программаны гамәлгә ашыруда мөмкин булган куркынычларны билгеләп үтәргә кирәк, бу гомумән кече һәм урта эшкуарлык өлкәсенең үсеш темпларын акрынайтуга китерергә мөмкин.

Бу куркынычлар төркеменең тәэсирен киметү өчен:

- эшкуарлык өлкәсендә федераль һәм төбәк законнарында

планлаштырылган үзгәрешләргә мониторинг үткәрү;

- оператив рәвештә җавап бирергә һәм чараларны башкаручыларның кертелгән үзгәрешләре турында вакытында хәбәр итәргә.

Шулай ук куркынычларга икътисадтагы кризис күренешләрен дә кертәргә мөмкин. Икътисадта кризис күренешләренең куркынычлары һәм, нәтижәдә, финанс чараларының чикләнүе, каралган өлкәдә эшнә оештыру өчен программа чараларын башкаручыларның эшчәнлегенең нәтижәләгән арттыру хисабына өлешчә минимальләштерелергә мөмкин, әмма нәтижәдә күпчелек чараларны гамәлгә ашыру кыен булачак, ә максатчан күрсәткечләргә ирешү каралган сроклардан соң булачак

7. Программаның планлаштырылган икътисади нәтижәләгә, программа белән идарә итү һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тоту

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәләгә:

- программаның максатларына ирешү һәм бурычларын чишү дәрәжәләре индикаторларның һәм аларның планлы кыйммәтләренең чынлыкта ирешелгән кыйммәтләрен чагыштыру юлы белән;

- программаны ресурс белән тәмин итүнең җирле бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты, федераль бюджет акчаларынан файдалануның планлаштырылган дәрәжәсе һәм нәтижәләгәнә туры килү дәрәжәсе, финанслауның планлы һәм фактик күләмнәрен чагыштыру юлы белән.

Программаны гамәлгә ашыру:

- эчке һәм тышкы базарларда МСП субъектларының конкурентлыкка сәләтлеләгән арттыру;

- МСП субъектларының мәгълүмати технологияләргә куллануын киңәйтү;

- эшқарлык эшчәнлегенә кызыксынуны арттыру хисабына халыкның эшлекле активлығын үстерү;

- МСПГА ярдәм итү инфраструктурасын үстерү;

- МСП субъектларының финанс һәм матди ресурсларга керүен тәмин итүче механизмнарны камилләштерү;

- эшмәкәрлеккә ярдәм итү инфраструктурасы оешмалары тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә төрләрен киңәйтү һәм сыйфатын арттыру юлы белән МСП субъектларына мәгълүмати-консультацион ярдәмне камилләштерү;

- МСП субъектларын дәүләт һәм муниципаль заказларны үтәүгә җәлеп итү;

4 нче таблицада Чистай шәһәрәндә 2024-2028 елларга МСП үсеше буенча төп төп күрсәткечләр күрсәтелгән.

МСП үсеше буенча төп төп күрсәткечләр
Чистай шәһәрндә 2024-2028 елларга

№ п/п.	Күрсәткечләрнең атамалары	үл. бер.	2023 ел	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел.	2028 ел
1	Кече һәм урта эшмәкәрлек өлкәсендә эшләүчеләр саны, шәхси эшмәкәрләрне дә кертеп	кеше.	6032	6617	6947	7294	7659	8042
2	ВТП да кече һәм урта эшкуарлык өлеше	%	26,0	27,0	28,0	29,0	29,2	29,6
3	Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары булган экспортларның, шул исәптән шәхси эшкуарларның, чимал булмаган экспортның гомуми күләмендә өлеше	%	0,04	0,04	0,05	0,05	0,06	0,07
4	Иң эре заказчыларның сатып алу өлеше, аларда катнашучылар булып МСП субъектлары тора	%	36	36	36	37	37	38
5	Кече һәм урта предприятиеләр һәм ИП продукциясе (хезмәтләр) әйләнеше	млн. сум.	25921	26958	28717	29297	30468	31687
6	Кече һәм урта эшкуарлык предприятиеләре эшчәнлегеннән консолидацияләнган бюджетка салым керемнәре күләме	млн. сум.	124,9	195,4	206,3	217,9	228,7	237,9
7	Чистай шәһәре муниципаль милке исемлегендә милек объектлары саны	бер.	14	15	16	17	18	19

Программаны гамәлгә ашыру белән идарә итүне Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге башкара – программаны төп эшләүче.

Программаны Эшләүче:

- Программа чараларын планлаштыруны, үзара бәйләнеше, координацияләүне һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тотуны оештыра;
- программа чаралары исемлеген, чаралар буенча чыгымнарны һәм аны башкаручылар составын эзерләүне һәм төгәлләүне гамәлгә ашыра;
- программаны гамәлгә ашыру барышы турында хисап алып бара һәм билгеләнгән тәртиптә тиешле республика министрлыкларына хисап җибәрә.

Программаның үтәлешен тикшерүне Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының Чистай шәһәр Башкарма комитеты башкара.

8. Нәтижә

Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасын гамәлгә ашыру 2028 елга түбәндәге нәтижеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:

- шәхси эшмәкәрләрне дә кертеп, МСП өлкәсендә эшләүчеләр санын 8042 кешегә кадәр арттыру.;
- ВТПДА кече һәм урта эшкуарлык өлеше 29,6 га кадәр үсә%;
- чимал булмаган экспортның гомуми күләмендә кече һәм урта эшкуарлык субъектлары булган экспортларның, шул исәптән шәхси эшкуарларның өлешен 0,07 гә кадәр арттыру%;
- заказчыларның сатып алу өлешен арттыру, анда бары тик МСП субъектлары гына катнаша, 38 гә кадәр%;
- кече һәм урта предприятиеләр һәм шәхси эшмәкәрләр продукциясе (хезмәтләре) әйләнеше 31687 млн. сумга кадәр арттыру.;
- кече һәм урта эшкуарлык предприятиеләре эшчәнлегеннән консолидацияләнган бюджетка салым керемнәре күләмен 237,9 млн. сумга кадәр арттыру.;
- ТР Чистай муниципаль районы Чистай шәһәре муниципаль мөлкәте исемлегендә мөлкәт объектлары санын 19 берәмлеккә кадәр арттыру.

Төп төп күрсәткеч (1): кече һәм урта эшмәкәрлек өлкәсендә эшлөүчеләр саны, шәхси эшмәкәрләрне дә кертеп

Ел	Үлч. бер.	Максатлы күрсәтү	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (туры йогынты)	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (турыдан-туры йогынты)
2024	кеше	6617	<ol style="list-style-type: none"> 1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар 2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү 3. Социаль өлкәдә кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм алу төрләре һәм ысуллары турында мәгълүмат бирү 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны, МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләрне ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү 2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү 3. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү
2025	кеше	6947	<ol style="list-style-type: none"> 1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар 2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү 3. Чистай шәһәрндә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларның ресурс үзәген булдыру 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны, МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләрне ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү 2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү 3. Социаль эшкуарлык үсешен тоткарлаучы чараларны ачыклау
2026	кеше	7294	<ol style="list-style-type: none"> 1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны, МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләрне

			<p>бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дәүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Субсидияләү механизмнары аша социаль хезмәтләр өлкәсендә эшқуарларны үстерүгә ярдәм итү</p>	<p>ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү</p> <p>2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дәүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p>
--	--	--	---	--

20 27	кеше	7659	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дәүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. «Социаль өлкәдә кече һәм урта эшқуарлык эшчәнлеген оештыру » юнәлеше буенча укыту чаралары үткөрү</p>	<p>1. Халык тарафыннан эшқуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны, МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләрне ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү</p> <p>2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дәүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p>
20 28	кеше	8042	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дәүләт ярдәме программасында катнашу буенча</p>	<p>1. Халык тарафыннан эшқуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны, МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләрне ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү</p> <p>2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дәүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне</p>

			консультация ярдәме күрсәтү 3. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү	популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү
--	--	--	--	--

Төп төп күрсәткеч (2): кече һәм урта эшкуарлыкның ВТП да өлеше , %

Ел	Үлч. бер .	Максатлы күрсәтү	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (туры йогынты)	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (турыдан-туры йогынты)
2024	%	27,0	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дәүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Социаль өлкәдә кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм алу төрләре һәм ысуллары турында мәгълүмат бирү</p>	<p>1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны һәм МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләргә ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү</p> <p>2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дәүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>3. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>
2025	%	28,0	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дәүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. «Социаль өлкәдә кече һәм урта эшкуарлык эшчәнлеген оештыру» юнәлеше буенча уку чаралары үткөрү</p>	<p>1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны һәм МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләргә ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү</p> <p>2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дәүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>3. Социаль эшкуарлык үсешен тоткарлаучы чараларны ачыклау</p>
2026	%	29,0	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча</p>	<p>1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны һәм МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртәләргә ачыклау максатыннан</p>

			<p>семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дэүлэт ярдэме программасында катнашу буенча консультация ярдэме күрсөтү</p> <p>3. Субсидиялэу механизмнары аша социаль хезмэтлэр өлкэсендэ эшкуарларны үстерүгэ ярдэм итү</p>	<p>социологик тикшеренү үткөрү</p> <p>2. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккэ дэүлэт ярдэме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p>
--	--	--	--	--

20 27	%	29,2	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәлэләре буенча семинарлар</p>	<p>1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны һәм МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртэләрне ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү</p>
20 28	%	29,6	<p>2. Бизнеска дэүлэт ярдэме программасында катнашу буенча консультация ярдэме күрсөтү</p> <p>3. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдэме күрсөтү</p>	<p>2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдэме күрсөтү</p> <p>1. Халык тарафыннан эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны һәм МСП үсешен тоткарлаучы проблемаларны һәм киртэләрне ачыклау максатыннан социологик тикшеренү үткөрү</p> <p>3. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккэ дэүлэт ярдэме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p>

Төп төп күрсәткеч (3): чимал экспорты булмаган гомуми күләмдә кече һәм урта эшкуарлык субъектлары булган экспорттерлар өлеше, шәхси эшкуарларны да кертеп

Ел	Үлч. бер.	Максатлы күрсәтү	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (туры йогынты)	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (турыдан-туры йогынты)
2024	%	0,04	1. Предприятиенең тышкы икътисадый эшчәнлеге мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинар 2. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программаларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү	1. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программалары реестрын формалаштыру һәм алып бару
2025	%	0,05	1. Предприятиенең тышкы икътисадый эшчәнлеге мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинар 2. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программаларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү	1. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программалары реестрын формалаштыру һәм алып бару
2026	%	0,05	1. Предприятиенең тышкы икътисадый эшчәнлеге мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинар 2. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программаларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү	1. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программалары реестрын формалаштыру һәм алып бару
2027	%	0,06	1. Предприятиенең тышкы икътисадый эшчәнлеге мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинар 2. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программаларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү	1. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программалары реестрын формалаштыру һәм алып бару

2028	%	0,07	<p>1. Предприятиенең тышкы икътисадый эшчәнлеге мәсьәләләре буенча эшқуарлар өчен семинар</p> <p>2. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программаларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. Продукцияне экспортлаучы МСП субъектларына ташламалы кредит бирү программалары реестрын формалаштыру һәм алып бару</p>
------	---	------	--	--

Төп төп күрсәткеч (4): иң эре заказчыларның сатып алу өлеше,
аларда бары тик МСП субъектлары гына катнаша

Ел	Үлч. бер.	Максатлы күрсәтү	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (туры йогынты)	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (турыдан-туры йогынты)
2024	%	36	<p>1. Эшмәкәрләр өчен дәүләт сатып алуларында катнашу мәсьәләләре буенча семинар</p> <p>2. Дәүләт сатып алуларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. Эре заказчыларның потенциал тәэмин итүчеләре – МСП субъектлары реестрын формалаштыру һәм саклау</p>
2025	%	36	<p>1. Эшмәкәрләр өчен дәүләт сатып алуларында катнашу мәсьәләләре буенча семинар</p> <p>2. Дәүләт сатып алуларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. Эре заказчыларның потенциал тәэмин итүчеләре – МСП субъектлары реестрын формалаштыру һәм саклау</p>

2026	%	37	<p>1. Эшмәкәрләр өчен дәүләт сатып алуларында катнашу мәсьәләләре буенча Семинар</p> <p>2. Дәүләт сатып алуларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. Эре заказчыларның потенциалы тәмин итүчеләре – МСП субъектлары реестрын формалаштыру һәм саклау</p>
2027	%	37	<p>1. Эшмәкәрләр өчен дәүләт сатып алуларында катнашу мәсьәләләре буенча семинар</p> <p>2. Дәүләт сатып алуларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. Эре заказчыларның потенциалы тәмин итүчеләре – МСП субъектлары реестрын формалаштыру һәм саклау</p>
2028	%	38	<p>1. Эшмәкәрләр өчен дәүләт сатып алуларында катнашу мәсьәләләре буенча семинар</p> <p>2. Дәүләт сатып алуларында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. Эре заказчыларның потенциалы тәмин итүчеләре – МСП субъектлары реестрын формалаштыру һәм саклау</p>

Төп төп күрсәткеч (5): кече һәм урта предприятиеләр һәм ИП продукциясе (хезмәтләре) әйләнеше

Ел	Үлч. бер.	Максатлы күрсәтү	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (туры йогынты)	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (турыдан-туры йогынты)
2024	млн. сум.	26958	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Социаль өлкәдә кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм алу төрләре һәм ысуллары турында мәгълүмат бирү</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү.</p>
2025	млн. сум.	28717	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Чистай шәһәрәндә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларның ресурс үзәген булдыру</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>
2026	млн. сум.	29297	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен</p>

			катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү 3. Субсидияләү механизмнары аша социаль хезмәтләр өлкәсендә эшкуарларны үстерүгә ярдәм итү	үткөрү 2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү
2027	млн. сум.	30468	1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар 2. Бизнеска дәүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү 3. Чистай шәһәрндә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларның ресурс үзәген булдыру	1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дәүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү 2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү
2028	млн. сум.	31687	1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар 2. Бизнеска дәүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү 3. Субсидияләү механизмнары аша социаль хезмәтләр өлкәсендә эшкуарларны үстерүгә ярдәм итү	1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дәүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү 2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү

Төп төп күрсәткеч (6): кече һәм урта предприятиеләр һәм ШЭ продукциясе (хезмәтләре) әйләнеше

Ел	Үлч. бер.	Максатлы күрсәтү	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (туры йогынты)	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (турыдан-туры йогынты)
2024	млн. сум.	195,4	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Социаль өлкәдә кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм алу төрләре һәм ысуллары турында мәгълүмат бирү</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>
2025	млн. сум.	206,3	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Чистай шәһәрәндә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларның ресурс үзәген булдыру</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>
2026	млн. сум	217,9	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p>

			3. Субсидиялөү механизмнары аша социаль хезмэтләр өлкәсендә эшкуарларны үстерүгә ярдәм итү	2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү
2027	млн. сум..	228,7	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Чистай шәһәрәндә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларның ресурс үзәген булдыру</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>
2028	млн. сум.	237,9	<p>1. Эшмәкәрләр, үзмәшгульләр, югары сыйныф укучылары һәм студентлар өчен бизнес булдыру һәм үстерү мәсьәләләре буенча семинарлар</p> <p>2. Бизнеска дөүләт ярдәме программасында катнашу буенча консультация ярдәме күрсәтү</p> <p>3. Субсидиялөү механизмнары аша социаль хезмэтләр өлкәсендә эшкуарларны үстерүгә ярдәм итү</p>	<p>1. МСП өчен франшизалар реестрын, МСП, муниципаль милеккә дөүләт ярдәме программаларын формалаштыру һәм алып бару, эшмәкәрлекне, шул исәптән үзмәшгульлекне популярлаштыру буенча реклама компанияләрен үткөрү</p> <p>2. Социаль эшкуарлыкны үстерү буенча консультация ярдәме күрсәтү</p>

Чистай муниципаль районы муниципаль милек исемлекләрендә милек объектлары саны төп күрсәткече (7) :

Ел	Үлч. бер.	Максатлы күрсәтү	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (туры йогынты)	Максатлы күрсәткечкә ирешү өчен конкрет чаралар исемлеге (турыдан-туры йогынты)
2024	Бер.	15	1. Муниципаль күчемсез милек объектларын арендау мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинарлар. 2. Ташламалы шартларда бирелә торган мөлкәткә керүне тәмин итүдә МСП субъектларына консультация ярдәме күрсәтү	1. Муниципаль милектә булган кулланылмый торган күчемсез милек объектларын инвентаризацияләү. 2. Чистай муниципаль районы сайтына жир кишәрлекләре турындагы мәгълүматларны кертеп, «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегенең мөлкәт объектларын актуальләштерү һәм кертү.
2025	Бер.	16	1. Муниципаль күчемсез милек объектларын арендау мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинарлар. 2. Ташламалы шартларда бирелә торган мөлкәткә керүне тәмин итүдә МСП субъектларына консультация ярдәме күрсәтү	1. Муниципаль милектә булган кулланылмый торган күчемсез милек объектларын инвентаризацияләү. 2. Чистай муниципаль районы сайтына жир кишәрлекләре турындагы мәгълүматларны кертеп, «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегенең мөлкәт объектларын актуальләштерү һәм кертү.
2026	Бер.	18	1. Муниципаль күчемсез милек объектларын арендау мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинарлар. 2. Ташламалы шартларда бирелә торган мөлкәткә керүне тәмин итүдә МСП субъектларына консультация ярдәме күрсәтү	1. Муниципаль милектә булган кулланылмый торган күчемсез милек объектларын инвентаризацияләү. 2. Чистай муниципаль районы сайтына жир кишәрлекләре турындагы мәгълүматларны кертеп, «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегенең мөлкәт объектларын актуальләштерү һәм кертү.
2027	Бер.	18	1. Муниципаль күчемсез милек объектларын арендау мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинарлар. 2. Ташламалы шартларда бирелә торган мөлкәткә керүне тәмин итүдә МСП	1. Муниципаль милектә булган кулланылмый торган күчемсез милек объектларын инвентаризацияләү. 2. Чистай муниципаль районы сайтына жир кишәрлекләре турындагы мәгълүматларны кертеп, «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегенең мөлкәт

			субъектларына консультация ярдәме күрсәтү	объектларын актуальләштерү һәм кертү.
2028	Бер.	19	<p>1. Муниципаль күчемсез милек объектларын арендау мәсьәләләре буенча эшкуарлар өчен семинарлар.</p> <p>2. Ташламалы шартларда бирелә торган мөлкәткә керүне тәэмин итүдә МСП субъектларына консультация ярдәме күрсәтү</p>	<p>1. Муниципаль милектә булган кулланылмый торган күчемсез милек объектларын инвентаризацияләү.</p> <p>2. Чистай муниципаль районы сайтына жир кишәрлекләре турындагы мәгълүматларны кертәп, «Чистай шәһәре» муниципаль берәмлегенең мөлкәт объектларын актуальләштерү һәм кертү.</p>